

Ornitologické pozorovania

Ornithological observations

Ďalšou časťou Ornitologických pozorovaní pokračujeme v publikovaní avifaunistických materiálov z územia Slovenska. Údaje sú spracované rovnako ako v predchádzajúcich častiach, ktoré vyšli v časopise Tichodroma. V tejto časti Ornitologických pozorovaní uverejňujeme viaceré staršie údaje z rôznych rukopisných archívnych materiálov.

- *Anas platyrhynchos*: 22. 7. 2012 kačica vodí 7 mláďat v prachovom perí na „Prvom Roháčskom plese“ (6784) v Západných Tatrách – Roháčoch. Hniezdenie na tejto lokalite je známe už z predchádzajúcich rokov (Kocian & Jureček 1999) – V. Janský, E. Janská.
- *Anthus trivialis*: 10. 6. 1934 Vojka nad Dunajom (8070) 3 ex. ulovené (2 samce a 1 samica) – leg. V. Balthasar a Z. Frankenberger pre coll. Slovenského vlastivedného múzea v Bratislave (doklady sa nezachovali, Prírastkový katalóg Vtáky v SNM-PM Bratislava), 15. 5. 1948 Bratislava – Podunajské Biskupice (7969) počas terénnej exkurzie Československej ornitologickej spoločnosti na „Ostrov kormoránov“ obrúčkované hniezdo s 2 pull. – O. Kadlec, 24. 6. 1960 Šamorín – Čilistov (7969) spev na dunajskom ostrove – Z. Kux.
- *Ardea cinerea*: 17. 7. 1952 Baka (8170) ostrov „Buvaras“ hniezdna kolónia s nezistenou početnosťou (podľa informácie poľného Š. Csóku st.) – A. Stollmann, 18. 3. 1953 Kalinkovo (7969) „Ostrov kormoránov“ 1 ex. ulovený – leg. F. Matoušek pre coll. ZM Trnava, 30. 3. 1958 Kalinkovo (7969) „Ostrov kormoránov“ 1 ex. ulovený – leg. V. Brtek pre coll. SNM-PM Bratislava, apríl 1963 Bratislava – Karlová Ves (7868) ostrov „Käsmacher“ fotografovaná menšia hniezdna kolónia (foto in Vlach 1968) s nezistenou početnosťou – J. Vlach.
- *Athene noctua*: 27. 6. 1971 Svätý Jur (7769) hniezdo v dutine suchého duba 2,7 m vysoko v „Panónskom háji“ v NPR „Šúr“ (v dopoludňajších hodinách adult. vtáky intenzívne krmia mláďatá) – A. Kupcová; 20. 7. 1973 Svätý Jur (7769) 1 lietajúci juv. v starom dubovom poraste „Panónskeho hája“ v NPR „Šúr“ – P. Rác; 22. 4. 1974 Ivánka pri Dunaji (7869) hniezdo v dutine orecha pri ceste k letisku, samica sedí na násade (početnosť násady nebola zistená) – L. France; 3. 5. 1974 Most pri Bratislave (7869) hniezdo so 6 pull. (otvárajú sa im oči) v dutine hlavatej vrby pri Malom Dunaji (23. 5. mláďatá už celé operené, 2. 6. v hniezde ešte 3 juv. pred vyletením, ostatné mláďatá hniezdnu dutinu už opustili) – L. France, P. Rác; 9. 8. 1974 a 29. 3. 1975 Kamenica nad Hronom (8178) pozorovaný 1 ex. v starom vrbovom poraste pri Hrone; 30. 6. 1976 Malé Kosihy (8078) 1 ex. sedí na okraji „dutiný“ v spodnej časti hniezda bociana bieleho postaveného na váhadlovej studni na pasienku (pravdepodobne hniezdiaci vták) – V. Hošek; 6. 3. 1983 pozorovaný 1 ex. a neskôr v jarnom období 1983 pozorovaný aj celý pár v poraste hlavatých vrb pri obci Lehnice (7970) – A. Kürthy; 18. 6. 1986 Kálna nad Hronom (7877) hniezdo v dutine moruše 3 m vysoko pri ceste (adult. vtáky krmia mláďatá) – I. Kňaze; júl 1989 pozorovaný 1 lietajúci juv. krmí adult. vtákmi, 1. 2. 1990 ozyva sa 1 pár a 12. 2. 1990 ozyva sa 1 samec všetko v starom ovocnom sade na okraji s hlavatými vrbami v extraviláne obce Šurany – Nitriansky Hrádok (7975); 11. 5. 1998 Malá nad Hronom (8178) 1 ozyvajúci sa samec (vyprovokovaný na nahrávku) večer poletuje na lúke s hlavatými vrbami – J. Lengyel.
- *Aythya nyroca*: nálezy hniezd na mŕtvom ramene „Dekány“ pri Gabčíkove (8171); 23. 6. 1979 nájdené hniezda s 2 × 13 ks a 14 ks násadou, s opustenou čiastočnou násadou (7 vajec) a s vyvedenou násadou (v hniezde zostali 3 nedoliahnuté a 1 hluché vajce). V jednej 13 ks násade boli zanesené ďalšie 3 vajcia od inej *A. nyroca*. 8. 7. 1979 nájdené hniezda s 2 × 10 ks násadami a 3 hniezda s opustenými čiastočnými násadami (4–7 vajec). 21. 7. 1979 nájdené hniezda s opustenou 13 ks násadou a s vyvedenou násadou (v hniezde škrupek a blany z vajec a 1 hluché vajce). 21. 6. 1980 nájdené hniezda s 3 × 9 ks, 10 ks a 11 ks násadou.

- V 11 ks násade boli ďalšie 2 miniatúrne vajcia *A. nyroca* (veľkosti vajca *P. ruficollis*). 28. 6. 1980 nájdené hniezda s 8 ks a 10 ks násadou. V 8 ks násade bolo zanesené ďalšie 1 vajce od inej *A. nyroca*. 29. 6. 1980 nájdené 3 hniezda s vyvedenými násadami (v hniezdach škрупiny a blany z vajec, v jednom hniezde zostalo 1 miniatúrne vajce *A. nyroca*, veľkosti vajca *P. ruficollis*). 18. 6. 1981 nájdené hniezda s 5 ks, 9 ks, 12 ks násadou a 5 hniezd s už vyvedenými násadami (v hniezdach škрупiny a blany z vajec, nedoliahnuté a hluché vajcia). V 5 ks násade boli zanesené ďalšie 3 vajcia od inej *A. nyroca*. 19. 6. 1981 nájdené hniezdo s opustenou čiastočnou násadou (8 vajec) a 3 už vyvedené hniezda. 5. 6. 1982 nájdené hniezda s 10 ks a 11 ks násadou. V 10 ks násade boli zanesené ďalšie 2 vajcia od inej *A. nyroca*. 11. 6. 1982 nájdené hniezda s 9 ks násadou a s opustenou čiastočnou násadou (4 vajcia). 19. 6. 1982 nájdené hniezda s 9 ks násadou a s opustenou čiastočnou násadou (3 vajcia). V 9 ks násade bolo zanesené ďalšie 1 vajce od inej *A. nyroca*. 6. 6. 1983 nájdené hniezdo s opustenou čiastočnou násadou (4 vajcia). Lokalita zanikla výstavbou Dunajského vodného diela. Všetko – P. Rác.
- *Botaurus stellaris*: 19. 2. 1924 Bratislava – Petržalka (7868) 1 ex. ulovený v „Starom háji“ – leg. poľsný Kokeš pre coll. Slovenského vlastivedného múzea v Bratislave (doklad sa nezachoval, Prírastkový katalóg Vtáky v SNM-PM Bratislava).
 - *Ciconia nigra*: apríl 1969 Klúčovec (8272) hniezda na lokalita na ostrove „Keszeg“ (riečny km 1802) zaevidovaná pracovníkmi štátnej ochrany prírody (na základe informácie od miestneho lesníka) pri ochrannárskom prieskume dunajských luhov, bližšie podrobnosti o hniezdení nie sú známe – B. Jurkovič; 16. 8. 2009 Čičov (8272) krdel' 53 ex. krúži pri „Čičovskom mŕtvom ramene“ – J. Lengyel, R. Václav.
 - *Circus pygargus*: 27. 5. a 17. 6. 2011 Kuchyňa (7568) 1 samec pri štátnej ceste – P. Matiko, M. Štarková.
 - *Dendrocopos medius*: júl 1921 Šamorín (7969) 1 adult. samec ulovený, 1922 Šamorín (7969) 1 samec ulovený, január 1922 Šamorín (7969) 1 samec ulovený, február 1922 Šamorín (7969) 1 samec ulovený – leg. K. Kunszt pre coll. J. Karáska (kožkový materiál; dnes coll. MZM Brno, zoologický depozitár Budišov u Třebíče). Podľa pôvodného rukopisného katalógu Karáskovej coll. tu mal byť aj ďalší exemplár: júl 1921 Šamorín (7969) 1 adult. samec – leg. K. Kunszt, ktorý sa však nezachoval.
 - *Egretta garzetta*: 1. 10. 2011 Bratislava-Devínska Nová Ves (7767) 1 ex. na rieke Morave pri lokalite „Hofierske lúky“ pri Devinskom Jazere – P. Matiko.
 - *Falco tinnunculus*: 12. 5. 1981 Topoľníky (8072) samica sedí na 5 ks násade v dutine vytesanej tesárom čiernym (jaseň 7,4 m vysoko) v brehovom poraste Malého Dunaja. Rozmery dutiny: vletový otvor 10 × 13 cm (oválny tvar), priemer dutiny 17 cm, hĺbka dutiny 11 cm (išlo o nedokončenú dutinu tesára čierneho). Ďalší priebeh hniezdenia už nebol sledovaný – P. Rác.
 - *Charadrius dubius*: nálezy hniezd v ramennom systéme Dunaja: 9. 6. 1960 Kalinkovo (7969) „Ostrov kormoránov“ 4 ks násada, 23. 6. 1960 Kalinkovo (7969) „Ostrov kormoránov“ 3 ks náhradná násada – J. Ponec, 2. 6. 1979 Dobrohošť (8070) 4 ks násada, 18. 5. 1989 Bodíky (8170) 4 ks násada, 30. 5. 1992 Medved'ov (8271) 4 ks násada, 18. 5. 1993 Gabčíkovo (8171) 4 ks násada, 6. 6. 1993 Vojka nad Dunajom (8070) 4 ks násada, 7. 5. 1994 Baka (8170) 4 ks násada a čiastočná násada 3 vajcia (doplnená na 4 ks násadu) – P. Rác, 14. 5. 1994 Baka (8170) čiastočná násada 1 vajce (doplnená na 4 ks násadu) – M. Bohuš, 14. 5. 1994 Bodíky (8070) 4 ks násada, 13. 6. 1996 ústie starého toku Dunaja naproti Hamuliakovu (7969) 4 ks násada, 19. 6. 1997 ústie starého toku Dunaja naproti Hamuliakovu (7969) 4 ks násada, 9. 5. 1998 Medved'ov (8271) 4 ks násada, 10. 5. 1998 Zlatná na Ostrove (8273) čiastočná násada 3 vajcia (doplnená na 4 ks násadu), 22. 5. 1998 Bodíky (8170) 4 ks násada a čiastočná násada 3 vajcia (doplnená na 4 ks násadu), 3. 6. 1998 ústie starého toku Dunaja naproti Hamuliakovu (7969) 3 × 4 ks násady, 27. 5. 2000 ústie starého toku Dunaja naproti Hamuliakovu (7969) čiastočná násada 1 vajce (doplnená na 4 ks násadu), 8. 5. 2005 Vojka nad Dunajom (8070) 4 ks násada, 7. 6. 2007 Vojka nad Dunajom (8070) 4 ks násada, 19. 6. 2011 Kližská Nemá (8272) 2 × 4 ks násady (21. 6. boli hniezda vyplavené a obidva páry zahniezdili na pôvodnej lokalite náhradne: 16. 7. čerstvá 3 ks náhradná násada, v druhej náhradnej násade bolo znesené 1. vajce až 18. 7., avšak aj tieto hniezda boli znovu vyplavené). Všetko – P. Rác.
 - *Ixobrychus minutus*: 17. 10. 1927 Bodíky (8070) 1 samec ulovený – leg. Pavlas pre coll. Slovenského vlastivedného múzea v Bratislave (doklad sa nezachoval, Prírastkový katalóg Vtáky v SNM-PM Bratislava), 4. 8. 1935 Vojka nad Dunajom (8070) 1 juv. samec ulovený – leg. J. Havlíček pre coll. Slovenského vlastivedného múzea v Bratislave (doklad sa nezachoval, Prírastkový katalóg Vtáky v SNM-PM Bratislava).

- *Locustella luscinioides*: 4. 6. 2011 hniezdo s čiastočnou násadou 1 vajce v močiari „Forás“ na ostrove pri Bodíkoch (8170). 12. 6. 2011 v hniezde kompletná 4 ks násada. Hniezdo bolo postavené v trst'ovo-ostricovom poraste 45 cm nad vodou – P. Rác.
- *Luscinia megarhynchos*: výskyt spievajúcich samcov v inundačnom pásme Dunaja pred výstavbou vodného diela: 28. 4. 1988 Bodíky (8070) na 1 km úseku pri hlavnom toku Dunaja (riečny km 1829–1830) spieva 5 samcov, 17. 5. 1989 Horný Bar – Šuľany (8070) na 1 km úseku pri hlavnom toku Dunaja (riečny km 1833–1834) spievajú 3–4 samce – P. Rác.
- *Panurus biarmicus*: 25. 5. 2009 minimálne 1 ožývajúci sa ex., 21. 7. 2010 – 46 ex. medzi ktorými boli aj lietajúce mláďatá všetko v porastoch trste na zdrži Dunajského vodného diela pri Kalinkove (7969) – A. Chudý, Š. Benko, J. Ridzoň.
- *Cyanistes caeruleus*: 7. 4. 1995 Bodíky (8070) 1 ex. vytesáva hniezdnú dutinu v práchnivom konári topoľa asi 3 m vysoko, 22. 4. 2002 Bodíky (8070) samica sedí na 9 ks násade v čerstvo vytesanej dutine v práchnivom pni topoľa 1 m vysoko (pod dutinou mnoho čerstvých triesok), 25. 4. 2004 Bodíky (8070) samica sedí na násade (početnosť násady nebola zistená) v čerstvo vytesanej dutine v práchnivom pni topoľa 0,5 m vysoko – P. Rác.
- *Poecile palustris*: 22. 3. 2008 Bodíky (8070) pár vytesáva hniezdnú dutinu v práchnivom konári jaseňa 1 m vysoko (nad vodou) v brehovom poraste dunajského ramena. Vtáky sa ožývajú kontaktnými hlasmi (nejednalo sa o zámenu s *Poecile montanus*) – P. Rác.
- *Pernis apivorus*: 25. 6. 1928 Bratislava – Petržalka (7868) 1 samica ulovená pri osade „Elyzium“ – leg. polesný Glassa pre coll. Slovenského vlastivedného múzea v Bratislave (doklad sa nezachoval, Prírastkový katalóg Vtáky v SNM-PM Bratislava), 16. 9. 1934 Vojka nad Dunajom (8070) 1 samica ulovená – leg. Z. Frankenberger pre coll. Slovenského vlastivedného múzea v Bratislave (doklad sa nezachoval, Prírastkový katalóg Vtáky v SNM-PM Bratislava). V práci Baláta (1963) je v datovaní tohto výskytu tlačová chyba (16. 9. 1834).
- *Phalacrocorax carbo*: 21. 4. 1943 Kalinkovo (7969) „Ostrov kormoránov“ 3 ks násada (leg. L. Máté) coll. L. Povázsay v MTM Budapešť. Povázsay (1986) lokalizoval túto násadu lokalitou Dunacsun (= protiľahlá obec naproti „Ostrovu kormoránov“, dnes Bratislava-Čunovo) s chybným datovaním (21. 6. 1944). Ďalšia násada 1 vajce z „Ostrova kormoránov“ (lokalizovaná ako Bratislava, miestna časť Čunovo) s rovnakým dátumom zberu 21. 4. 1943 (leg. L. Máté) sa dostala do coll. L. Erdősa v SNM-PM Bratislava (Matoušek 2009). Obidve násady zbieral Máté (1943) na „Ostrove kormoránov“ v roku 1943. Dokladové exempláre *Phalacrocorax carbo* zo zaniknutej kolónie na „Ostrove kormoránov“ (7969): 17. 4. 1948 – 1 ex. (leg. O. Ferienc), 11. 4. 1951 – 1 ex. (leg. M. Bališ), 7. 4. 1955 – 3 ex. (leg. M. Bališ) coll. SNM-PM Bratislava; 6. 4. 1956 – 1 ex. (leg. F. Matoušek) coll. ZM Trnava; máj 1944 – 1 ex. (leg. ?) coll. PFUK-KZ Bratislava (doklad sa nezachoval); 19. 4. 1950 – 1 ex. (leg. Z. Tesař) coll. NM Praha. V coll. NM Praha sa ďalej nachádzajú 3 ex. (kožkový materiál), ktoré uhynuli v Zoologickej záhrade Praha (úhyn v roku 1934 a 1940), avšak pôvodne boli odchytené ako mláďatá na „Ostrove kormoránov“ – J. Mlíkovský. V tomto prípade sa muselo jednať o mláďatá kormoránov, ktoré tu boli odchytené počas exkurzie Zoologického ústavu Karlovy univerzity 10. 6. 1933 (Matoušek et al. 2002).
- *Phoenicurus phoenicurus*: 17. 5. 1975 Bodíky (8070) hniezdo so 7 ks násadou v dutine práchnivej vrby 0,5 m vysoko na dunajskom ostrove, 1. 6. 1984 Baka (8170) hniezdo s 5 pull. asi 7 dní starými v dutine vrby 1,5 m vysoko (nad vodou) na dunajskom ostrove, 26. 6. 1988 Zlatná na Ostrove – Veľký Lél (8273) pár kŕmi vylietané mláďa v brehovom poraste hlavatých vrb pri „Veľkolélskom ramene“, 7. 5. 1989 Horný Bar – Šuľany (8070) hniezdo s 8 ks násadou (už silne nasadenou) v polodutine suchého kmeňa vrby 1,8 m vysoko na dunajskom ostrove, 20. 7. 1991 Medved'ov (8272) pár kŕmi 3 vylietané mláďatá v brehovom poraste starých vrb pri ramene „Apáti“ – všetko P. Rác.
- *Phylloscopus collybita*: 27. 1. 1983 Komárno (8274) 1 samec spieva na smreku v predzáhradke slovenského gymnázia na Pohraničnej ulici. Kolibiarik tu bol pozorovaný aj v nasledujúcich dňoch – M. Bohuš.
- *Picus canus*: júl 1919 Šamorín (7969) 1 samec ulovený, 1920 Šamorín (7969) 1 samec ulovený – leg. K. Kunszt pre coll. J. Karáska (kožkový materiál; dnes coll. MZM Brno, zoologický depozitár Budišov u Třebíče).
- *Porzana parva*: 21. 6. 2003 pozorovaná 1 samica, 15. 5. a 22. 6. 2004 výskyt nezistený (podľa hlasu), 4. 6. 2005 ožývajú sa 1 – 2 ex., 19. 6. 2005 – 1 ex. výstražne varuje, 22. 5. 2010 krátko sa ozval 1 ex. všetko na „Čičovskom mŕtvom ramene“ pri Čičove (8272) – P. Rác.
- *Prunella modularis*: nálezy hniezd v podunajských lužných lesoch: 2. 6. 1961 Bodíky (8070) 4 ks násada,

7. 6. 1961 Bodíky (8070) čiastočná násada 1 vajce – B. Matoušek (coll. SNM-PM Bratislava), 25. 4. 1972 Bratislava – Podunajské Biskupice (7968) ostrov „Kopáč“ 5 ks násada – J. Ponec (fotografia tohto hniezda bola uverejnená v obrazovej prílohe u Ferianca 1979 s chybnou determináciou ako *S. rubetra*), 30. 4. 1979 Horný Bar – Šuľany (8070) 5 ks násada, 4. 5. 1979 Kalinkovo (7969) „Ostrov kormoránov“ 4 ks násada, 7. 5. 1979 Hamuliakovo (7969) 4 ks násada, 13. 5. 1984 Bodíky (8170) 6 ks násada, 29. 4. 1987 Bodíky (8070) čiastočná násada 3 vajcia (doplnená na 4 ks násadu), 30. 4. 1987 Bodíky (8070) 5 ks násada, 9. 5. 1987 Kľúčovec (8272) čiastočná násada 1 vajce (doplnená na 5 ks násadu), 28. 5. 1989 Gabčíkovo (8171) opustená čiastočná násada 1 vajce – všetko P. Rác, 31. 5. 1989 Bodíky (8170) 6 ks násada – M. Bohuš, 26. 5. 1990 Vojka nad Dunajom (8070) 5 ks násada, 5. 5. 1993 Bodíky (8070) 5 ks násada, 16. 5. 1994 Bodíky (8070) 5 ks násada (17. 5. v hniezde 2 čerstvo vyliahnuté pull. a 3 vajcia) – P. Rác, 28. 4. 1995 Bodíky (8070) 5 ks násada – J. Illavský, 13. 7. 1997 Baka (8170) hniezdo s 2 silne nasadenými vajcami (vrchárka vyletela z hniezda), 5. 5. 2000 Baka (8170) 4 ks násada (6. 5. v hniezde 4 pull. asi 1 deň staré), 22. 4. 2004 Baka (8170) opustená čiastočná násada 1 vajce, 18. 4. 2004 Bodíky (8070) čiastočná násada 4 vajcia (doplnená na 5 ks násadu), 3. 5. 2005 Dobrohošť (8070) 5 ks násada (jedno vajce v násade má miniatúrne rozmery 13,3 × 11,6 mm), 13. 5. 2006 Kľúčovec (8272) 5 ks násada, 31. 5. 2006 Bodíky (8070) 6 ks násada, 11. 6. 2006 Bodíky (8070) opustená čiastočná násada 2 vajcia, 24. 4. 2010 Dobro-

hošť (8070) 5 ks násada (už nasadená) – všetko P. Rác.

- *Saxicola rubetra*: 18. 6. 2011 – 1 varujúci samec s potravou v zobáku popri štátnej ceste medzi obcami Kuchyňa a Rohožník (7568, 7569) – P. Matiko.
- *Sylvia nisoria*: júl 1920 Šamorín (7969) 1 juv. ex. ulovený, júl 1921 Šamorín (7969) 3 juv. ex. ulovené – leg. K. Kunszt pre coll. J. Karáska (kožkový materiál; dnes coll. MZM Brno, zoologický depozitár Budišov u Třebíče).

Literatúra

- BALÁT F. 1963: Ptačí fauna Žitného ostrova. — Biologické práce 9 (7): 1–83.
- FERIANC O. 1979: Vtáky Slovenska 2. — Veda, Bratislava.
- KOČIAN E. & JUREČEK R. 1999: Opätovné hniezdenie kačice divej (*Anas platyrhynchos*) v Roháčoch (severné Slovensko). — Tichodroma 12: 217–221.
- MATOUŠEK B., RÁC P. & ŠTOLLMANN A. 2002: Ornitologické poznámky z pozostalosti RNDr. Zoltána Molnára. — Tichodroma 15: 102–126.
- MATOUŠEK B. 2009: László Erdős – ornitológ, oológ a zberateľ. I. Časť. — Acta Rer. natur. Mus. Nat. Slov. 55: 38–82.
- MÁTÉ L. 1943: Nagy kárókatona fészektelep a Csallóközben. — Aquila 50: 408.
- POVÁZSAY L. 1986: A Povázsay-féle madártojás-gűjtemény katalógusa. — Környezet- és természetvédelmi évkönyv 7: 117–155.
- VLACH J. 1968: Poľovníckym chodníčkom. — Obzor, Bratislava.

Zostavil: Peter Rác